

ADVIESRAPPORT

STAANVAK OF SAFE STANDING

Stadion De Geusselt

Opdrachtgever
Adviseurs CrowdProfessionals
Kenmerk
Versienummer
Datum

Stichting Veer Zien MVV
F. Wijnveld
CP-2565-526-001
V4.0 definitief
Januari 2021

Inleiding

Gemeente Maastricht is (deels) eigenaar van Stadion de Geusselt en de Betaald Voetbal Organisatie (BVO) MVV is gebruiker en huurder van het stadion. Beide organisaties hebben, naast diverse andere eisen en (gebruiksmelding- en vergunning) voorwaarden, te maken met de eisen vanuit de KNVB-licentie. Veel eisen worden gesteld aan de BVO zelf, maar als het gaat om infrastructuur en veiligheid gaat het ook om inrichting en voorzieningen die in het stadion aanwezig moeten zijn.

In Nederland en diverse andere landen leeft onder een deel van de voetbalsupporters de wens om wedstrijden staande te beleven. Dit is zeker niet het geval voor alle supporters – de meeste supporters kijken de wedstrijd immers het liefst vanaf hun stoeltje in het stadion – maar steeds vaker worden in stadions sectoren aangewezen (en ingericht) waar het bij voortduring staan voor een beperkte groep supporters wél toegestaan is. In de huidige stadions, waar safety, de veiligheid en het welzijn van de supporters, een zeer belangrijke plaats inneemt, is de vraag die direct volgt: *“Kan dat wel veilig georganiseerd worden?”*. Een lange tijd is deze vraag negatief beantwoord, maar sinds een aantal jaar staat de KNVB binnen haar licentievoorwaarden toe dat er sectoren ingericht worden als staantribune of Safe standing sector. Een en ander onder strikte voorwaarden die zowel bouwkundige eisen bevatten als organisatorische eisen aan veiligheid, toezicht en overzicht. Er is een significant verschil tussen een *Staanvak* en een sector welke ingericht wordt als *Safe standing sector*. In dit rapport leggen wij de verschillen uit. Onder een deel van de MVV-supporters leeft de vurige wens om te komen tot een *Staanvak* of een *Safe standing sector* binnen Stadion de Geusselt. In dat kader heeft het bestuur van de *Stichting Veer Zien MVV CrowdProfessionals* gevraagd om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn binnen Stadion de Geusselt om te komen tot het instellen van een sector waarbinnen staan gedurende de gehele wedstrijd toegestaan is.

CrowdProfessionals is een bedrijf dat zich richt op advies, ondersteuning, analyse en planvorming voor evenementen, sportevenementen en plaatsen waar in korte tijd veel mensen bij elkaar komen. Een deel van ons bedrijf is bezig met evenementen als festivals, stadsfeesten en andere evenementen en een ander deel richt zich op crowd managementvraagstukken en veiligheid van mensen op drukke plaatsen. Wij hebben een nadrukkelijke specialisatie in huis op het gebied van voetbalveiligheid. In dat kader treden wij regelmatig op als adviseur voor voetbalbonden in binnen- en buitenland en tevens ondersteunen wij stadions en clubs. In dit geval zijn wij gevraagd om Stichting Veer Zien MVV te adviseren. Wij zullen altijd adviseren op basis van feitelijke bevindingen, interviews en bestaande regelgeving. Dat kan positief zijn qua uitkomst, maar ook negatief. Juist het feit dat wij onafhankelijk advies uitbrengen versterkt onze opdrachtgevers.

In dit adviesrapport worden de voor- en nadelen van het *Staanvak* en de *Safe standing sector* naast elkaar gezet, inclusief de (bouwkundige-) consequenties die verbonden zijn aan de keuzes en de effecten. Het gaat deels om consequenties die gevolgen hebben voor de eigenaar van het stadion als het gaat om kosten en indeling van het stadion, deels voor de club MVV als het gaat om inzet van stewards en beveiliging maar ook voor de supporters zelf als het gaat om nakoming van afspraken en de noodzaak tot grote sociale controle.

Wij zoomen in zijn algemeenheid in op de KNVB-eisen en regelgeving, kijken naar de vertaling van de theorie naar de mogelijke toepassing binnen Stadion de Geusselt (“waar” zou dit kunnen?) en wijzen op de gevolgen voor de 3^e betrokken partijen: de club MVV (als het gaat om inzet van veiligheid: CCTV-toezicht en stewards) en de supporters. Tot slot formuleren wij in dit rapport een algemeen advies.

Inhoudsopgave

INLEIDING	2
1. STAANVAK EN SAFE STANDING: VERSCHILLEN EN EISEN.....	5
1.1 STAANVAK.....	6
1.2 SAFE STANDING	7
1.3 KNVB-LICENTIE EISEN EN HANDBOEK COMPETITIEZAKEN BETAALD VOETBAL	8
1.4 VEILIGHEIDSASPECTEN: VEILIG STAAN IN VOETBALSTADIONS 2019	9
1.5 PROCEDURE VOOR INVOERING VAN SAFE STANDING OF STAANVAK.....	10
1.6 UEFA/FIFA EN STAANVAKKEN OF SAFE STANDING SECTOREN	12
1.7 LESSEN UIT DE PRAKTIJK	12
2. STADION DE GEUSSELT	14
2.1 STADIONINDELING STADION DE GEUSSELT.....	14
2.2 FANATIEKE SUPPORTERS EN DE VOORMALIGE COMMANDORUIMTE	14
2.3 FYSIEKE INFRASTRUCTUUR EN EFFECT OP (MAXIMALE) HOLDING CAPACITY BIJ STAANVAK.....	15
2.4 RELEVANTE TECHNISCHE EISEN EN VOORWAARDEN STAANVAKKEN	15
2.5 RELEVANTE TECHNISCHE EISEN EN VOORWAARDEN SAFE STANDING TRIBUNE.....	17
2.6 MOGELIJKE LOCATIE STAANVAK OF SAFE STANDING: DE ANGEL SIDE.....	18
2.7 KWALITEIT BESTAANDE BETON MEDEBEPALEND VOOR DE MOGELIJKHEDEN.....	21
2.8 COMMERCIELE-/VASTGOEDWAARDE	22
2.9 AFWEGINGSKADER STAANVAK OF SAFE STANDING TRIBUNE STADION DE GEUSSELT	22
3. VOORLOPIG ADVIES	24
3.1 INLEIDING TOT HET ADVIES	24
3.2 STAANVAK OF SAFE STANDING?.....	24
3.3 VOORLOPIG ADVIES: SAFE STANDING.....	25
3.4 BREDER PERSPECTIEF	26
BIJLAGEN	27
BIJLAGE 1 TECHNISCHE EISEN EN VOORWAARDEN STAANVAKKEN	27
BIJLAGE 2 TECHNISCHE EISEN EN VOORWAARDEN SAFE STANDING TRIBUNE	28
BIJLAGE 3 EISEN TEN AANZIEN VAN CCTV	29
BIJLAGE 4 CONTACTEN SAFE STANDING (VDL-RAIL SEATS) EN TECHNISCH ADVIES EN BEGELEIDING	29

Copyright 2021 ©

Dit adviesrapport is geschreven in opdracht van de Stichting Veer Zien MVV. Niets van deze rapportage mag op welke wijze dan ook worden veeelvoudigd zonder de voorafgaande toestemming van de Stichting Veer Zien MVV.

Exoneratiebeding

CrowdProfessionals sluit iedere vorm van aansprakelijkheid uit voor eventuele schade of letsel, door welke oorzaak ook ontstaan, die zouden kunnen voortvloeien uit enige regeling, aanbeveling of omissie die in dit adviesrapport zou kunnen voorkomen.

1. STAANVAK EN SAFE STANDING: VERSCHILLEN EN EISEN

De KNVB streeft naar een toegankelijk, gastvrij en veilig stadionbezoek voor alle supporters. De definitie van “supporter” valt uiteen in diverse soorten mensen die ieder hun eigen behoeften en ideeën hebben om wedstrijden te bekijken en te beleven. Een deel van de supporters heeft de vurige wens om wedstrijd staande te beleven. De KNVB heeft geredeneerd dat, zolang deze behoeften vallen onder de drie genoemde ambities, gekeken moet worden of dit mogelijk is. Dat betekent dat er ruimte moet zijn voor supporters die zittend de wedstrijd willen bekijken, maar, waar mogelijk, moet ook ruimte geboden worden aan supporters die liever staand hun ploeg aanmoedigen mits dat op een veilige manier gefaciliteerd kan worden. Dit wijkt af van de algemeen geaccepteerde mening van KNVB en lokale overheden in de jaren '90 en de vroege jaren 2000 waarin “staan” streng verboden was. Langzaam kwam er de voorbije jaren echter ruimte voor discussie en aanpassing onder voorwaarden. Veiligheid is en blijft het leidende principe.

In eerste aanleg werd jaren geleden bepaald dat onder bepaalde omstandigheden onder voorwaarden maximaal 1.000 plaatsen als staanplaats ingericht mochten worden. Veelal betrof dit het uitvak¹. Vanuit supporters en de betaald voetbalorganisaties (BVO's) kwamen de voorbije jaren steeds vaker verzoeken om op thuisvakken zitplaatsen te converteren naar staanplaatsen. Een aantal clubs gaven aan dat het aantal supporters dat behoefte heeft om te staan groter is dan de maximale capaciteit van 1.000 staanplaatsen, zoals in het oorspronkelijke artikel was opgenomen. Deze behoefte had tot gevolg dat er in grote mate persistent² gestaan werd op tribunes die bedoeld en ingericht waren om te zitten, met een onveilige situatie tot gevolg.

Om bovenstaande redenen heeft de KNVB in 2015 The Stadium Consultancy gevraagd een evaluatie uit te voeren naar het huidige artikel en met een voorstel voor een nieuw artikel te komen om veilig te kunnen staan, dat moest voldoen aan de volgende criteria: *Duurzaam, veilig en beheersbaar*.

Het artikel moest een bijdrage leveren aan de volgende doelstellingen:

- Het verbeteren van het vrijhouden van trappen en vluchtwegen;
- Het verbeteren van (spoedeisende) interventiemogelijkheden;
- Het minimaliseren van de kans op overcrowding;
- Het verhogen van dadergerichte aanpak d.m.v. opsporing en identificering;
- Een betere differentiatie in stadionbelevingsbehoefte van verschillende supporters.

Op basis van de uitkomsten werd een pilot gestart met een viertal BVO's om de uitkomsten en aanbevelingen in de praktijk te kunnen toetsen en praktijklessen en -ervaringen op te kunnen doen. Na succesvolle lessen uit de pilots werd aansluitend de KNVB-regelgeving aangepast.

Om beter te begrijpen waarin het verschil zit tussen Staanvak en Safe standing tribune is het goed om eerst de definities te bespreken. Ook kijken we in dit hoofdstuk naar de structuur van regelgeving. De KNVB heeft de eisen aangaande Staanvakken en Safe standing geborgd in de licentie eisen. Deze worden vervolgens uitgewerkt in het Handboek competitiezaken en dit handboek verwijst naar een specifiek document met regels en voorwaarden; het document *“Veilig staan in voetbalstadions 2019 na review Green Guide”*. Zo ontstaat in dit hoofdstuk overzicht in de uitgangspunten. In hoofdstuk 2 wordt dit alles vertaald naar de situatie binnen Stadion de Geusselt en wordt geanalyseerd wat, gegeven de huidige situatie, de mogelijkheden en/of beperkingen zijn. In hoofdstuk 3 wordt het eindadvies gegeven en nader toegelicht. Binnen dit onderzoek werd tevens gesproken met gemeente, MVV, politie en supporters.

---

¹ Een enkele club gebruikte deze vrijheid vooral om geen stoelen te hoeven plaatsen in het uitvak.

² Met persistent staan wordt bedoeld het langdurig staan op zittribunes. Deze vorm van staan is om diverse redenen onveilig en niet toegestaan. Tijdelijk (op)staan tijdens een specifiek wedstrijdmoment of tijdens het juichen wordt niet gezien als persistent staan. (Definitie uit KNVB-document *“Veilig staan in voetbalstadions 2019”*)

1.1 Staanvak

De definitie van een Staanvak volgens de KNVB-regels: “Vakken (of delen/sectoren ervan) zonder individuele stoelen, waarvoor toegangskaarten worden verkocht, worden beschouwd als staanplaatsen. Het is hierbij niet van belang of het getrapte tribunes, hellingen, vlak terrein of galerijen betreft. Kenmerk van een staantribune is dat men per definitie niet geplacéerd is op vak, rij en stoelnummer.

Voorbeeld Staanvak SC Heerenveen
Foto: © SC Heerenveen

Voorbeeld Staanvak Sparta Rotterdam (de positie in de hoek heeft te maken met zichtlijnen van andere vakken)
Foto: © Sparta Rotterdam/Rowan Havelaar

1.2 Safe standing

Het principe van Safe standing bestaat uit het geplaatst op vak-, rij- en stoelnummer verkopen van staanplaatsen. Het val- en struikelgevaar is bij Safe standing weggenomen door de aanwezigheid van doorlopende barriers dan wel rail seats voor elke rij.

De capaciteit van het Safe standing vak is dus gelijk aan de capaciteit van het vak als de stoeltjes gebruikt worden. Er wordt alleen een situatie gecreëerd waarbij de omstandigheden om de hele wedstrijd te staan veiliger worden, maar de capaciteit van de tribune blijft gelijk en is controleerbaar.

Safe standing tribune PSV Eindhoven (De gehele sector "Oost-onder" betreft Safe standing)

500 Safe standing plaatsen FC Utrecht (Positie centraal achter het doel i.v.m. zichtlijnen overige aanwezigen)

1.3 KNVB-licentie eisen en Handboek Competitiezaken Betaald Voetbal

In de licentie eisen van de KNVB staat in licentie eis I.06 het volgende:

Zitplaatsen

Het stadion van een licentiehouder mag in beginsel geen staanplaatsen hebben. Voor het spelen van in het kader van competities betaald voetbal georganiseerde wedstrijden moeten de zitplaatsen van elkaar zijn gescheiden (individueel zijn) en zijn voorzien van een rugleuning met een minimumhoogte van 30 centimeter.

Bij wedstrijden in de door de KNVB georganiseerde competities mogen door de licentiehouder staanplaatsen worden gebruikt en verkocht indien het bestuur betaald voetbal hiermee schriftelijk heeft ingestemd en mits deze staanplaatsen voldoen aan de hieromtrent geldende regels in het Handboek competitiezaken betaald voetbal.

In de KNVB-licentie eisen wordt dus verwezen naar de regels die opgenomen zijn in het Handboek competitiezaken betaald voetbal. Daar zien we in artikel 38 het volgende:

Handboek competitiezaken, artikel 38: Veilig staan in voetbalstadions

Het is in Nederland, onder voorwaarden, toegestaan om een vak/tribune in te richten waarop persistent gestaan mag worden. Deze voorwaarden hebben betrekking op de fysieke infrastructuur en het veiligheidsmanagement van deze vakken/tribunes en staan beschreven in het document: *'Veilig staan in voetbalstadions 2017'*³. In dit document staat tevens de procedure voor de realisatie van een Safe standing of een Staanvak beschreven. Deze voorwaarden en procedures dragen ertoe bij dat een duurzame, veilige en beheersbare situatie geborgd wordt. Dit zijn de criteria waar elk Staanvak en elke Safe standing tribune aan moet voldoen.

Er zijn twee verschillende typen vakken/tribunes te onderscheiden die ingericht zijn om stand de wedstrijd te beleven. Het Staanvak en de Safe standing tribune. De Safe standing tribune is de meest veilige vorm van staan in voetbalstadions en doet het meest recht aan de bovengenoemde criteria. Om deze reden is er een duidelijk verschil in maximale capaciteit, voorwaarden en eisen tussen een Safe standing tribune en Staanvakken.

Definities en maximale capaciteit Safe standing tribune:

Eerder zagen we: *"Safe standing is het geplaatst op vak-, rij- en stoelnummer verkopen/aanbieden van staanplaatsen" Het val- en struikelgevaar is bij Safe standing weggenomen door de aanwezigheid van doorlopende barrières danwel rail seats voor elke rij."*

Het is toegestaan om een Safe standing tribune te realiseren op de volledige 1e ring van de korte zijde (d.w.z. één tribune achter het doel). Deze tribune dient afgescheiden te zijn van de overige tribunes. Dit kan doordat het een losstaande tribune betreft of doordat de Safe standing vakken afgescheiden zijn van de zitvakken door middel van een gangpad c.q. tribunetrap voorzien van een ononderbroken leuning. Daarnaast dienen de Safe standing vakken over eigen tribuneopgangen te beschikken. De capaciteitsberekening vindt plaats op basis van een 1 op 1 conversie van zitplaats naar Safe standing plaats.

In de eisen is direct zichtbaar dat er vooral nadruk ligt op veiligheid en beheersbaarheid:

- Geen concentratie van (te veel) personen omdat de capaciteit van de sector gelijk blijft vanwege de 1-op-1 koppeling van personen aan stoelen;
- Geen risico op crowd waves buiten de sector vanwege de eigen opgangen en ononderbroken trapleuningen waardoor een massale beweging gestuit zal worden.

---

³ Inmiddels is er een geüpdatet versie van dit document; versie 2019

Definitie Staanvak:

Eerder zagen we: “Vakken (of delen/sectoren ervan) zonder individuele stoelen waarvoor toegangskarten worden verkocht worden beschouwd als staanplaatsen. Het is hierbij niet van belang of het getrapte tribunes, hellingen, vlak terrein of galerijen betreft. Kenmerk van een Staantribune is dat men per definitie niet geplaatst is op vak-, rij- en stoelnummer”.

Het maximaal aantal staanplaatsen in een stadion is gemaximeerd binnen de KNVB-regels en staat beschreven in onderstaande tabel:

Totale stadioncapaciteit:	Totale aantal staanplaatsen*:
• < 3.000 plaatsen	• Geen limiet (max 2.999)
• 3.000 – 15.000 plaatsen	• Maximaal 1.500 staanplaatsen
• > 15.000 plaatsen	• Maximaal 10% van de totale stadioncapaciteit met een maximum van 2.000 staanplaatsen

* maximaal 1.000 plaatsen per staanvak

NB: Stadion de Geusselt telt momenteel ca. 10.000 plaatsen, waarvan er 8.800 operationeel ingezet (kunnen) worden, waarvan 550 in het uitvak. Dit impliceert dat er volgens dit kader maximaal 1.500 staanplaatsen ingericht zouden mogen worden, maar vanuit de bijkomende eis geldt dat er maximaal 1.000 plaatsen in 1 Staanvak mogen zijn. Er mag dus een aangrenzend Staanvak zijn, maar dat moet duidelijk afgescheiden zijn van het andere Staanvak.

Combinatie Staanvakken en Safe standing tribune NIET toegestaan

Het is niet toegestaan om zowel Staanvakken als een Safe standing tribune toe te passen in een stadion. Er moet dus gekozen worden voor het een of het ander.

Artikel 38 Handboek competitiezaken betaald voetbal verwijst naar de voorwaarden die betrekking hebben op de fysieke infrastructuur en het veiligheidsmanagement van deze vakken/tribunes welke staan beschreven in het document: ‘*Veilig staan in voetbalstadions 2017*’. Inmiddels werd dit document gereviewd tot de versie “*Veilig staan in voetbalstadions 2019 na review Green Guide*”⁴.

1.4 Veiligheidsaspecten: Veilig staan in voetbalstadions 2019

Binnen het document “*Veilig staan in voetbalstadions 2019 na review Green Guide*” waar binnen het, op de KNVB-licentie eisen gebaseerde, Handboek competitiezaken naar verwezen wordt en welke op basis van deze verwijzing geldt als “regelgeving”, staan in Hoofdstuk 6 en 7 de overzichten van eisen en voorwaarden voor Safe standing (hoofdstuk 6) en Staantribunes (hoofdstuk 7). Vervolgens wordt in hoofdstuk 8 de koppeling gemaakt met de fysieke infrastructuur van staanvakken (bepalen capaciteit en eisen aan de holding capacity⁵). In hoofdstuk 9 en 10 wordt gekeken naar het veiligheidsmanagement van beide modellen en hoofdstuk 11 stelt wat andere, aanvullende voorwaarden, ondermeer voor de situatie dat een stadion/club besluit om het uitvak te veranderen in een Staanvak. In de bijlagen worden de extra eisen opgesomd in relatie tot CCTV (cameratoezicht) en wordt uitleg gegeven omtrent de rekenmethode van de “holding capacity”. Ook volgen wat voorbeelden van Safe standing oplossingen (rail seats en fold away seats).

⁴ De Green Guide betreft de Britse “*Guide to safety at sport grounds*”, een verzameling van normen en regels voor veiligheid van- en in Britse voetbalstadions. Deze Green Guide, zo genoemd vanwege de groene buitenkant, wordt niet alleen vaak gezien als de best practice voor stadions en veiligheidsorganisaties, maar zij geldt deels ook als basis voor regelgeving vanuit UEFA.

⁵ De holding capacity is een begrip dat voortkomt uit de Britse Green Guide. Het is de methode om een veilige capaciteit van een vak/tribune te definiëren aan de hand van beschikbare oppervlakte, toegangscapaciteit, zichtlijnen, uitstroom capaciteit en de capaciteit van ontvluchting bij calamiteiten. Kort gezegd: “Kan het aantal van x-personen onder alle omstandigheden de wedstrijd zien vanaf hun plaats en kunnen zij altijd op tijd in- en uitstromen en veilig verblijven in dit vak of op deze tribune?”

In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de eisen en voorwaarden uit “*Veilig staan in voetbalstadions 2019 na review Green Guide*”, maar dan specifiek in relatie tot de situatie binnen Stadion de Geusselt. Eerst kijken we in dit hoofdstuk nog naar de procedure van aanvraag/invoering en enkele praktische zaken, zowel in Europees verband als qua “lessons learned”.

1.5 Procedure voor invoering van Safe standing of Staanvak

Hoewel dit adviesrapport alleen ingaat op de vraag welke mogelijkheden er eventueel zijn binnen Stadion de Geusselt, is het in een later stadium ook van belang om te kijken naar de voorwaarden en procedure welke benodigd is om eventueel een aanvraag tot akkoord voor omzetting in te dienen bij de KNVB. Uit een korte toets blijkt direct dat het vooral ook gaat om een lokale toets welke de focus heeft op veiligheid en beheersbaarheid:

De basisvoorwaarde vanuit de KNVB is helder:

Het realiseren van Safe standing of een Staanvak mag in geen enkel geval conflicteren met vigerende wet- en regelgeving. De KNVB behoudt zich daarnaast het recht om jaarlijks het toegestane aantal supporters op het vak aan te passen op basis van nieuwe wet- en regelgeving, op basis van het gedrag van de supporters op het Staanvak en het door de BVO uitgeoefende veiligheidsmanagement.

Zoals bekend moet er jaarlijks een Veiligheidsverklaring ingevuld worden door Burgemeester (in dit verband ook stadioneigenaar), club en stakeholders in veiligheid. Doelstelling hiervan is tweeledig:

1. Het verzamelen van alle lokale stakeholders veiligheid en service (publiek en privaat) rond de tafel om gezamenlijk nog eens zeer gedegen te kijken naar de actuele situatie van stadion en de integrale veiligheidsorganisatie en samenwerkingen en
2. Het toetsen van de actuele situatie en bouwkundige staat van het stadion alsook de benodigde (periodieke) vergunningen, keuringen en audits.

Ook worden er gedurende het seizoen meermaals auditoren door de KNVB ingezet om in de praktijk te kijken hoe veiligheid in het stadion en door de club georganiseerd is en uitgevoerd wordt. De observaties van deze auditoren en de eventuele onderzoeken door de Aanklager Betaald Voetbal kunnen er tevens toe leiden dat de KNVB op enig moment de mening is toegedaan dat het in stand houden van een Staanvak bij een bepaalde club, vanwege het aanhoudend negatieve gedrag van de supporters op dit vak, niet langer gewenst is. Dit zal dan besproken worden met de club, de gemeente en de stadioneigenaar (in dit geval ook de gemeente).

De afdeling wedstrijdorganisatie binnen de KNVB monitort daarnaast ontwikkelingen op het gebied van veiligheid, bouwkundige eisen etc. Zo kunnen aangepaste wettelijke regels of normen theoretisch veroorzaken dat eisen voor Staanvakken of Safe standing aangepast zouden moeten worden. Iets dergelijks wordt momenteel evenwel niet voorzien.

Om te komen tot het instellen van een Safe standing tribune of een Staanvak in het stadion moet de BVO het volgende ondernemen ingevolge de KNVB-richtlijn:

Procedure voor de invoering van een Safe standing tribune

1. De BVO dient bij het bestuur betaald voetbal van de KNVB een gedocumenteerd plan in voor de invoering van een Safe standing tribune. In dit plan wordt de invulling van de criteria beschreven zoals deels opgenomen in dit document. Dit plan is door gemeente, politie en brandweer getoetst op vigerende wetgeving (o.a. ontruiming en vluchtwegen) en geaccordeerd.
2. De KNVB laat het plan toetsen door een extern specialistisch bedrijf op het gebied van stadioninrichting. Dit bedrijf adviseert de KNVB over de mate waarin het ingediende plan voldoet aan de gestelde criteria. Hierbij wordt rekening gehouden met eventuele afwijkingen

per specifiek stadion- of tribuneontwerp, zolang deze binnen de gestelde principes van een Safe standing tribune vallen.

3. Pas na formele goedkeuring van dit plan door de KNVB mag een BVO overgaan tot uitvoering.
4. In aanvulling op de eisen zoals omschreven in dit reglementsartikel dient het plan een constructieberekening en testrapporten⁶ te bevatten, opgesteld door een onafhankelijk constructie technisch adviseur, van de benodigde barriers (al dan niet geïntegreerd met rail seats).
5. Daarnaast moet het plan voorzien in een speciale stewardtraining, -instructie en -inzetplan welke minimaal voorziet in de interventieprocedures, het opsporen en identificeren en de wijze waarop trappen en vluchtwegen vrijgehouden worden.

De procedure voor invoering van een Staanvak ziet er op een enkel detail net even anders uit:

Procedure voor invoering Staanvak

1. De BVO dient bij het bestuur betaald voetbal van de KNVB een gedocumenteerd plan in voor de invoering van een Staanvak. Dit plan is door gemeente, politie en brandweer getoetst op vigerende wetgeving (o.a. ontruiming en vluchtwegen) en geaccordeerd.
2. De KNVB laat het plan toetsen door een extern specialistisch bedrijf op het gebied van stadioninrichting. Dit bedrijf adviseert de KNVB over de mate waarin het ingediende plan voldoet aan de gestelde criteria.
3. Pas na goedkeuring van dit plan door het Bestuur Betaald Voetbal mag een BVO overgaan tot uitvoering.
4. Het plan dient een gedetailleerde berekening van de maximale veilige capaciteit van het Staanvak te bevatten, gedocumenteerd met tekeningen van het Staanvak, de bijbehorende omloop met publieksvoorzieningen (incl. dimensies en aantallen) alsmede de in- en uitgangen en vluchtroutes, een en ander conform beschreven in hoofdstuk 8 van het document *Veilig staan in voetbalstadions 2019*.
5. Het plan dient uitgebreid in te gaan op de veiligheidsmanagementmaatregelen zoals beschreven in hoofdstuk 10 van het document *Veilig staan in voetbalstadions 2019*.
6. In aanvulling op de eisen zoals omschreven in document dient het plan de volgende documenten te bevatten:
  - a. Een verklaring van een erkend en onafhankelijk constructie technisch adviesbureau dat de dynamische belasting van de tribune als gevolg van een eventuele capaciteitstoename toereikend is (dit is alleen van toepassing indien er sprake is van een capaciteitstoename).
  - b. Constructieberekening en testrapporten, opgesteld door een onafhankelijk constructie technisch adviseur, van de benodigde barriers.
7. Het plan moet tevens voorzien in een speciale stewardtraining, -instructie en -inzetplan welke minimaal voorziet in de interventieprocedures, het opsporen en identificeren en de wijze waarop trappen en vluchtwegen vrijgehouden worden.

---

⁶ Betreffende de kwaliteit van beton/constructie

Voor de Staanvakken is dus meer onderbouwing nodig dan voor een Safe standing tribune, juist omdat het risico aanwezig is dat, vanwege het ontbreken van de koppeling van personen aan stoelen, de capaciteit op bepaalde momenten fors toeneemt waardoor de dynamische belasting van de onderliggende constructie fors meer krachten te verwerken krijgt (met alle risico's van dien).

Alle partijen moeten zich hiervan zeer goed bewust zijn en het veiligheidsmanagement moet gericht zijn op het te allen tijde voorkomen van dergelijke uitwassen, of de constructieberekeningen nu wel of niet aangeven dat het zou moeten kunnen. Groepsconcentratie leidt tot grotere anonimiteit en een toename van wangedrag (sprekkoren) en gebruik van vuurwerk, zo leert de ervaring. Alle reden om een beheersbare situatie na te streven met alle partijen!

1.6 UEFA/FIFA en staanvakken of Safe standing sectoren

Hoewel in Stadion de Geusselt het spelen van Europees Voetbal niet direct in de lijn der verwachting ligt maken wij in dit verband toch de opmerking dat UEFA en FIFA in de huidige regelgeving GEEN toestemming geven voor het operationeel inzetten van een Staanvak of een Safe standing tribune. Dit is de reden dat veel clubs kiezen voor een Safe standing tribune omdat bij Europese wedstrijden (of in geval van het spelen van een Interland in het stadion) de stoelen neergeklapt en gebruikt kunnen worden. Zo ontstaat er geen verlies van capaciteit tijdens Europese wedstrijden of Interlands.

Overigens zou het natuurlijk zeer wel mogelijk zijn dat de KNVB Stadion de Geusselt gebruikt voor Interlands van de jeugdteams of de vrouwen. Als deze wedstrijd onder de vlag van FIFA of UEFA gespeeld worden is *staan* niet toegestaan. Een Staanvak zal dan niet gebruikt worden (en direct de maximale capaciteit verlagen) en een Safe standing vak zal geopend zijn met neergeklapte stoelen.

1.7 Lessen uit de praktijk

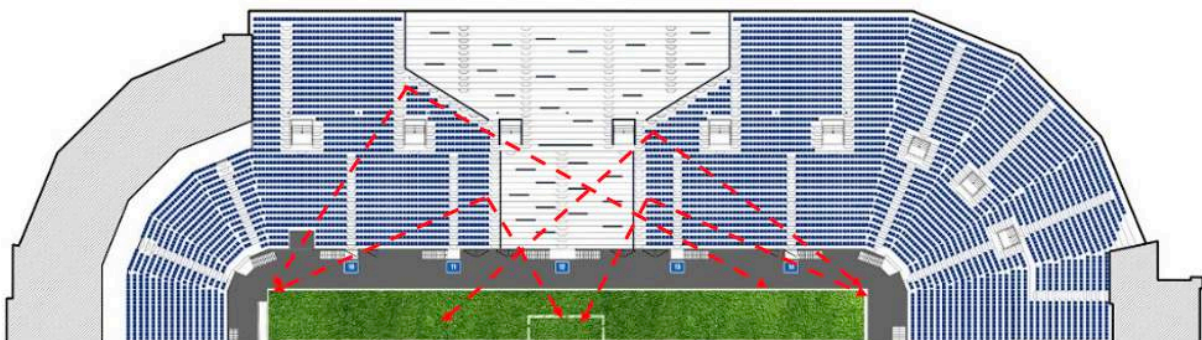
In het document *Veilig staan in voetbalstadions 2019* zijn een aantal waardevolle lessen opgenomen welke vermeldenswaardig zijn in relatie tot de wens vanuit de Stichting Veer Zien MVV om het instellen van een Staanvak of Safe standing tribune in Stadion de Geusselt te creëren:

1. Verwijderen trap midden achter het doel
  - Midden achter het doel is de meest favoriete plek van veel fanatieke supporters. In het geval een trap/ vluchtweg zich midden achter het doel bevindt vraagt het zeer veel inspanningen van de veiligheidsorganisatie om de trap (lees: vluchtweg!) vrij te houden. Het verplaatsen van de trap midden achter het doel van een Staanvak of Safe standing tribune heeft dan ook de voorkeur. Dit is niet aan de orde in de Geusselt.
2. Weersinvloeden beïnvloeden migratie
  - Er moet voorgedacht worden over het effect dat supporters op de voorste rijen bij regen iets verder naar achter zullen willen gaan staan om droog te blijven. Dat betekent met name bij een Staanvak meer mensen op minder ruimte. Bij Safe standing kan men niettemin gehouden worden aan de eigen rij en stoel.
3. Heldere markering van gangpaden
  - Vaak ontstaat discussie over het vrijhouden van trappen en vluchtwegen. Door de trappen en vluchtwegen helder (bijvoorbeeld felgeel) te verven is te allen tijde duidelijk dat dit geen gebied is waar men mag staan. Het verdient dan ook de sterke aanbeveling om direct na invoering van Staanvak of Safe standing tribune actief te handhaven op het vrijhouden van trappen en vluchtwegen; deels door afspraken met de supporters(verenigingen), deels door effectief toezicht en beleid en door handhaving aan de hand van heldere afspraken.
4. Check op zichtlijnen
  - De stoelen naast of achter het Staanvak of het Safe standing vak zullen mogelijk geen zicht meer hebben doordat supporters nu de hele wedstrijd staan.

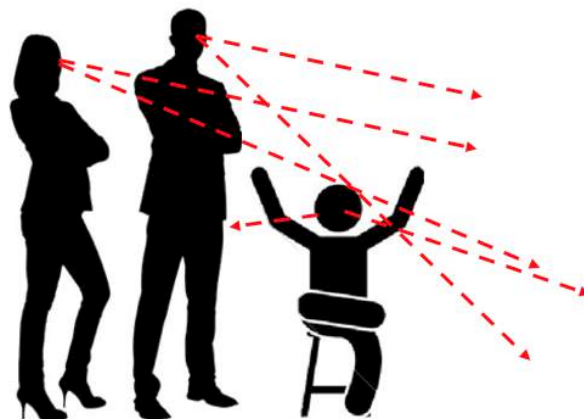
In relatie tot het punt met betrekking tot zichtlijnen – vaak de meest beperkende factor in het bepalen van de locatie en de mogelijkheden van Staanvakken of Safe standing tribunes – is het goed om het volgende te beseffen:

- Het verschil tussen zittende en staande mensen leidt vrijwel altijd tot problemen met zichtlijnen rondom de Staanvakken of Safe standing tribunes, tenzij er gekozen wordt voor een hoekvak (zie de foto eerder in dit rapport betreffende de situatie bij Sparta Rotterdam);
- De omvang van het aantal zitplaatsen dat problemen met zichtlijnen ondervindt is mede afhankelijk van de hellingshoek van de tribune: hoe steiler de tribune is des te sneller ontstaat er voor meer stoelen zicht op het veld;

Daarnaast is er verschil tussen feitelijkheid en perceptie: Er wordt in de discussies tussen supporters (die graag willen) en de club/stadioneigenaar (die de belangen van alle (seizoen)kaarthouders moet dienen) vaak nog verschil gemaakt tussen “*geen of nauwelijks zicht op het speelveld*” en “*zicht op het grootste deel van het veld*”. Het is essentieel om de analyses te doen en gesprekken te voeren in alle realiteit, want uiteindelijk is het evident dat iemand die een toegangkaart voor de wedstrijd heeft gekocht het HELE speelveld wil zien om de wedstrijd goed te kunnen volgen en de maximale experience te hebben. Dat dit meestal niet voor 100% lukt is zichtbaar in onderstaande situatie waarin de zichtlijnen met rode lijntjes aangegeven zijn en zichtbaar is dat een deel van het speelveld voor veel supporters niet te zien is. Het gevolg is dat ook deze supporters gaan staan (nadat ze eerst een aantal maal zijn gaan staan en zitten besluiten ze te blijven staan) en het effect is dat de hele tribune omgevormd wordt tot Staantribune, zonder dat op de meeste delen de voorzieningen (barriers om vallen te voorkomen) aangebracht zijn. Het effect is een onveilige en lastig te beheersen situatie. Goed voordenken over zichtlijnen in de vorming van het concept is dus van groot belang!

Overzicht zichtlijnen en –beperking (deels gecompenseerd door verval/hoogteverschil tussen rijen)

2. STADION DE GEUSSELT

2.1 Stadionindeling Stadion de Geusselt

De indeling van Stadion de Geusselt is overzichtelijk. Het stadion kent naast tribunes en een hoofdgebouw ook vier hoekpanden waarin voornamelijk kantoren gevestigd zijn. Tussen deze hoekpanden, waar de ingangen tot de tribunes onderdoor lopen, zijn separate tribunes gesitueerd:

1. De Hoofdtribune aan de westzijde
2. De Noordtribune
3. De Q-Parktribune aan de oostzijde en
4. De Angel Side aan de zuidzijde.

Toegangen tot tribunes zijn vooral in de hoeken van het stadion gesitueerd. Vanzelfsprekend komt een deel van de populatie van de hoofdtribune binnen via het gebouw waar ook de sponsoruimten, skyboxen en businessruimten gevestigd zijn. Het uitvak heeft een eigen ingang in hoek C.

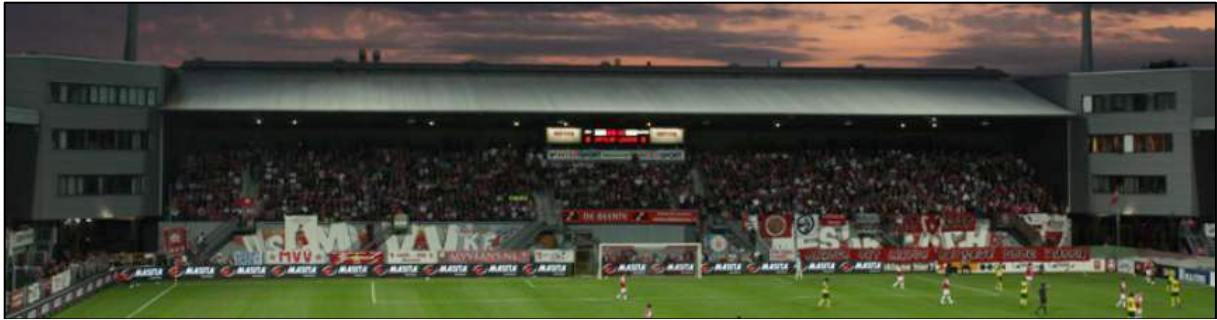

2.2 Fanatieke supporters en de voormalige commandoruimte

De meest fanatieke supporters zitten op het middendeel van de Angel Side (vakken C, D en E) en een klein deel op Vak F van de Q-Parktribune. Het uitvak betreft het paarse deel op de Noordtribune. Vak G van de Q-park tribune wordt (vrijwel) nooit verkocht, mede omdat het vak tevens geldt als buffervak ter afscheiding van de uitsupporters. Ditzelfde geldt voor Vak E op de Noordtribune.

De commandoruimte waar het veiligheidsmanagement en de politie (en gemeente en OM tijdens hoog risicowedstrijden) verblijven tijdens wedstrijden was eerder gevestigd op de bovenste delen van de vakken C, D en E van de Angel Side. Het coördinatiecentrum van de veiligheidsorganisatie is inmiddels verplaatst naar de Q-Park tribune.

De vrijgekomen ruimte kan helaas niet gebruikt worden als catering punt voor (een deel van) de Angel Side omdat de aansluitingen van apparatuur van de voormalige commandoruimte daar nog aanwezig zijn en zorgen voor verbinding met de nieuwe ruimte. Wel is er wat opslag voor supportersitems mogelijk.

De Angel Side (zuid tribune) met bovenaan de voormalige commandoruimte

2.3 Fysieke infrastructuur en effect op (maximale) holding capacity bij Staanvak

Bovenop de in § 2.1 beschreven opzet en infrastructuur van Stadion de Geusselt gelden er algemene uitgangspunten, eisen en voorwaarden in relatie tot de eventuele invoering van een Staanvak. Deze paragraaf refereert aan hoofdstuk 8 uit het document “*Veilig staan in voetbalstadions 2019*”. Daarin staat beschreven dat, bij de invoering van een Staanvak, ook breder gekeken moet worden dan alleen het Staanvak. Het gaat om de geheel samenhangende dynamiek van instroom, circulatie in het stadion en uitstroom, maar ook de eventuele gevolgen voor publieksstromen bij ontruiming/evacuatie.

Het kiezen voor een Staanvak of een Safe Standing tribune kan resulteren in een situatie waarin bepaalde delen van (aangrenzende) tribunes niet gebruikt kunnen worden vanwege zichtbelemmering als gevolg van het staan. Nader onderzoek naar bijvoorbeeld zichtlijnen moet aantonen in hoeverre de effecten aanwezig zijn en wat het effect is op de maximale capaciteit van stadion de Geusselt, maar ook zullen veiligheidsplannen, inzet van stewards en beveiliging en ontruimingsconcepten opnieuw geanalyseerd en aangepast moeten worden. Dit zal niet alleen veroorzaakt worden door de vigerende regelgeving vanuit KNVB, maar tevens volgend op eisen vanuit de gemeente en politie die breder moeten kijken naar beheersbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid bij calamiteiten.

Een absolute eis voor goedkeuring van een eventuele aanpassing door KNVB en/of gemeente zal zijn dat de sectorscheidingen in het stadion -die nu vaak nog open staan – continu gesloten zullen zijn om migratie van supporters van andere vakken of tribunes naar het Staanvak of de Safe standing vakken te voorkomen. Overigens is de huidige bestaande KNVB-eis al dat sectorscheidingen gesloten zijn tijdens de wedstrijd. Wij gaan in hoofdstuk 2 nader in op de situatie van de sectorscheidingen, met name die van de Angel Side.

2.4 Relevante technische eisen en voorwaarden Staanvakken

Bijlage 1 toont het gehele overzicht aan eisen en voorwaarden voor invoering van een Staantribune. In deze paragraaf gaan wij in op de relevante zaken in relatie tot het maken van de beste keuze tussen beide opties.

We zagen eerder dat de eisen bepalen dat binnen Stadion de Geusselt, op basis van de maximum stadioncapaciteit, een Staanvak ingericht mag worden voor maximaal 1.500 personen, maar vanuit de bijkomende eis geldt dat er maximaal 1.000 plaatsen in 1 Staanvak mogen zijn (meerdere vakken zijn mogelijk, mits zij duidelijk en effectief van elkaar gescheiden worden). Ook zagen we dat er duidelijk onderbouwd moet worden wat de veilige “holding capaciteit” is van het Staanvak.

De maximale veilige capaciteit van een Staanvak wordt als volgt bepaald:

1. Het vaststellen van de zgn. *holding capaciteit* van het Staanvak:
  - Het bepalen van de beschikbare tribuneruimte die ter beschikking staat voor staanplaatsen, waarbij de ruimte die balustrades en andere objecten innemen in mindering gebracht dienen te worden;
  - Uitgaande van minimaal 0,36 m² netto ruimte per persoon;

2. Het vaststellen van de toegangscapaciteit van het vak;
3. Het vaststellen van de uitgangscapaciteit van het vak;
4. Het vaststellen van de ontruimingscapaciteit van het vak.

De maximale veilige capaciteit is de laagste van bovenstaande stappen. Ook is het de bedoeling dat het invoeren van een Staanvak niet de bestaande uitgangspunten aantast. Als normaal de instroom in 1 uur plaatsvindt moet dat nu ook de norm zijn en als uitstroom normaal na 15 minuten gereed is, is dat ook nu de leidende norm. Het is dus geen kwestie van normaanpassing om het concept “*fit for purpose*” te maken.

Om deze berekening effectief te kunnen maken moeten daarom eerst een aantal zaken vastgesteld worden. Denk dan aan:

- Het aantal plaatsen op het Staanvak versus de ruimte en inrichting van het vak aan de hand van een concept inrichtingstekening;
- De breedte van de ingangen/het aantal tourniquets en hun verwerkingscapaciteit in de (reële) tijdseenheid die gehanteerd wordt voor instroom (1 uur of korter?);
- De breedte van de uitgangen bij normaal gebruik en hun verwerkingscapaciteit in de (reële) tijdseenheid die gehanteerd wordt voor uitstroom (15 minuten of langer?);

Daarnaast moet het veiligheidsmanagementconcept aangeven hoe de maximum aantallen die gepland zijn op het Staanvak, geborgd worden.

Het is op basis van KNVB-regelgeving verboden (want: zeer onveilig) dat supporters van andere vakken of andere tribunes zich bij de supporters op het Staanvak voegen. Dat leidt immers in potentie tot crowd management (lees: overcrowding) problemen, maar ook tot potentiële problemen met de constructie (belasting). Daarnaast is de ervaring dat te grote groepen leiden tot hogere anonimiteit en meer kans op wangedrag (afsteken vuurwerk etc.). Dit is tevens de reden dat er extra eisen gesteld worden aan cameratoezicht, eigen opgangen, 1-op-1 visitatie, veiligheidsmanagement en bewaking van het continu vrijhouden van trappen en opgangen.

Juist omdat de risico's van een Staanvak groter zijn dan van een Safe Standing tribune geldt daarnaast tevens het volgende:

- De ruimte tussen gangpaden mag maximaal 24 meter zijn.
  - Dit zorgt ervoor dat supporters niet via een trap kunnen vluchten als er een calamiteit optreedt, maar ook is het voor de veiligheidsorganisatie mogelijk om relatief snel in het midden van het vak te zijn als daar iets gaande is.
- Om te voorkomen dat grote groepen mensen omvallen als er ergens op het vak geduwd wordt gelden de volgende aanvullende eisen die mede afhankelijk zijn van de hellingshoek van de tribune:
  - Bij tribunes met een hellingshoek tot 32° of een optrede van maximaal 500 mm, moet minimaal om de 3 rijen (die elk maximaal 850 mm diep zijn) over de volle breedte van de staanplaatsen een vaste barriër geplaatst worden met een belasting van minimaal 4,0 kN/m en een minimale hoogte – gemeten van de trede direct achter de barriër tot bovenkant barriër – van minimaal 1.120 mm. Hiervoor geldt een minimale netto vrije ruimte van het Staanvak van 0,36 m² per persoon;
  - Bij tribunes met een hellingshoek boven de 32°, een optrede van meer dan 500 mm of tribunes die aan de voorzijde begrenst worden door een gracht met een diepte van bovenzijde balustrade tot bodem gracht groter dan 1,8 meter, moet op elke rij (die maximaal 850 mm diep is) over de volle breedte van de staanplaatsen een vaste barriër geplaatst worden met een belasting van minimaal 1,5 kN/m en een minimale hoogte – gemeten van de trede direct achter de barriër tot bovenkant barriër – van minimaal 1.120 mm. Hiervoor geldt eveneens een minimale netto vrije ruimte van het Staanvak

van 0,36 m² per persoon. In het geval van een gracht is de wettelijke minimale hoogte 1.200 mm.

- De staantribune mag de zichtlijnen van aanpalende vakken niet negatief beïnvloeden waarbij persistent staan in andere vakken wordt gestimuleerd;
- Het gehele Staanvak dient volledig overdekt of volledig onoverdekt te zijn. Dit om overcrowding op bepaalde plaatsen van de tribune te voorkomen (bij slecht weer) &
- Bij een staantribune wordt geadviseerd rekening te houden met (zit)plaatsen voor minder valide supporters die zodanig dienen te zijn ingericht dat ze niet gehinderd worden door staande supporters.

2.5 Relevante technische eisen en voorwaarden Safe standing tribune

Bijlage 2 toont het gehele overzicht aan eisen en voorwaarden voor invoering van een Safe standing tribune. In deze paragraaf gaan wij in op de relevante zaken in relatie tot het maken van de beste keuze tussen beide opties.

De KNVB-Richtlijn stelt eisen en voorwaarden aan de Safe Standing tribune en onderscheidt twee soorten daarin, namelijk Fysieke aspecten (inrichtingseisen) en het Veiligheidsarrangement (organisatie en inzet van mensen, middelen en maatregelen).

De Richtlijn stelt allereerst:

- *Het is toegestaan om een Safe standing tribune te realiseren op de volledige 1e ring van de korte zijde (d.w.z. één tribune achter het doel⁷). Deze tribune dient afgescheiden te zijn van de overige tribunes. Dit kan doordat het een losstaande tribune betreft of doordat de Safe standing vakken afgescheiden zijn van de zitvakken door middel van een gangpad c.q. tribunetrap voorzien van een ononderbroken leuning.⁸*

De Safe Standing tribunevakken moeten dus als zodanig duidelijk afgescheiden en herkenbaar zijn voor de supporters. Het is dus niet verplicht om de hele 1^e ring van de korte zijde als Safe standing tribune uit te voeren. Het kan ook op een deel van de tribune ingevoerd worden, maar dan moeten er middels trappen met ononderbroken leuning duidelijke afscheidingen zijn tot de aangrenzende vakken.

In relatie tot Stadion de Geusselt speelt met betrekking tot het invoeren van een Staanvak of een Safe Standing tribune nog een overweging: Vanuit beheersmatig perspectief is het aanbrengen van een Staanvak of een Safe standing tribune naast het uitvak ongewenst omdat de vereiste supportersscheiding tussen fanatieke supporters en uitsupporters, die naar voren komt in andere KNVB-veiligheidseisen en de lokale eisen, dan niet aanwezig is.

Dit betekent dat invoering van een Safe standing tribune alleen mogelijk is aan de zijde van de Angel Side (zuidzijde), zijnde de vakken A tot en met G, c.q. een deel van deze tribune (bijvoorbeeld C, D en E). Dit is ook een goed af te scheiden tribune waar toegang en uitstroom (en ontruiming) goed en op sectorniveau geregeld kunnen worden, wellicht met enige aanpassing van de infrastructuur, zie de toelichting later in dit hoofdstuk.

De Richtlijn vervolgt met:

- *De maximale capaciteit per Safe standing vak, welke duidelijk gesegmenteerd is t.o.v. een naastgelegen vak (minimaal door een vrije trap), bedraagt 1.500 plaatsen ofwel nooit een hoger aantal dan de maximale veilige capaciteit van dat betreffende vak.*

⁷ Zie situatie PSV Eindhoven

⁸ Zie situatie FC Utrecht.

Hiermee wordt niet alleen gesteld dat er maximaal 1.500 plaatsen binnen een Safe Standing vak mogen zijn, maar tevens betekent dit dat bijvoorbeeld slecht zicht plaatsen niet meegerekend mogen worden en de ingangs- en vluchtcapaciteit moet corresponderen met het totaal aantal verkochte plaatsen.

Ten aanzien van de maximale veilige capaciteit wordt ook toegevoegd:

- *De capaciteitsberekening vindt plaats op basis van een 1 op 1 conversie van zitplaats naar Safe standing plaats.*

Dit om te voorkomen dat er meer supporters in het vak toegelaten worden dan er plaatsen zijn (hetgeen volstrekt logisch is om de veiligheid te kunnen garanderen en de vluchtwegcapaciteit te garanderen voor het aantal personen wat in het betreffende vak aanwezig is).

In relatie tot deze eisen zal eventuele invoering van een Safe standing tribune op de gehele zuidzijde (de Angel Side), zijnde de vakken A tot en met G, niet op bezwaren stuiten. De vakken A t/m G op de Angel Side hebben een totale capaciteit van ruim 1.100 stoelen. Bij gebruik van de gehele Angel Side zullen geen problemen optreden met zichtlijnen van aangrenzende vakken doordat de grens gevormd wordt door kantoorpanden aan beide uiteinden. In geval een deel van de Angel Side ingericht wordt als Safe standing tribune moet echter wel goed gekeken worden naar zichtlijnen voor aangrenzende vakken. Zie § 2.6.

Voorts zijn er een aantal technische eisen gegeven. Ook deze zijn bijgevoegd in het overzicht in Bijlage 2. In dit verband maken wij de opmerking dat de doorstroomnormen die gebruikt worden niet corresponderen met de Nederlandse wetgeving (Bouwbesluit 2012), maar afkomstig zijn uit de Britse normering binnen de Green Guide. Het gaat dan om deze normen:

Maximale doorstroomcapaciteit doorgang met trap	66 pers. /m /min
Maximale doorstroomcapaciteit vlakke doorgang	82 pers. /m /min

Er zal geen toezichthouder problemen hebben met de doorstroomcapaciteit in een vlakke doorgang omdat de Nederlandse norm van *135 personen per meter breedte per minuut* fors soepeler is dan de Britse norm, maar wel kan er verschil van mening ontstaan met de *66 personen per meter breedte per minuut* die hier genoemd is omdat de Nederlandse wetgeving spreekt van *45 personen per meter breedte per minuut*. Effectief zal er in de ontruimingsberekening dus meer capaciteit over de trap kunnen bij de Britse norm dan in de Nederlandse norm.

In dit verband merken wij twee dingen op:

1. In stadions wordt de (Britse) norm van 66 inmiddels ook breed geaccepteerd, erkend en gebruikt omdat de tribuneomgeving net even anders zijn dan “gebouwen” waarvoor de Nederlandse norm uit het Bouwbesluit 2012 ontwikkeld is &
2. De capaciteit van de Angel Side zal ruim binnen de maximale wettelijke ontruimingstijd gevluht zijn; ook bij een vol huis.

Hier zien wij geen problemen ontstaan in relatie tot de eventuele ontwikkeling van een Safe Standing tribune op de Angel Side.

2.6 Mogelijke locatie Staanvak of Safe standing: de Angel Side

Uit de interviews bleek dat er een gedeelde visie is over de mening dat realisatie van een Staanvak of Safe standing binnen het huidige stadion alleen mogelijk is op de Angel Side. Niet alleen is deze tribune al de plek waar enthousiaste supporters nu ook al staan, maar ook zaken als optimale scheiding van het uitvak en het hebben van een plaats achter het doel spelen (voor deze supporters) mee. Ook uit de analyse die wij maakten komt de Angel Side naar voren als geprefereerde optie. Ook wij keken naar optimale scheiding van het uitvak, naast zaken als de mogelijkheid tot het creëren van een aparte sector, zichtlijnen en beheersbaarheid.

De Angel Side zelf heeft volgens de veiligheidscoördinator van MVV in totaal ruim 1.100 stoelen. Tijdens wedstrijden zijn voornamelijk de middenvakken C, D en E in gebruik bij supporters. Daarbij gaat het om zo'n 700 stoelen (die gemiddeld genomen niet volledig bezet zijn tijdens wedstrijden).

Middendeel Angel Side

De Angel Side heeft aan twee zijden de mogelijkheid om in- en uitstroom te regelen; ingang/hoek A en ingang/hoek B. In hoek A zijn 2 sets van 2 tourniquets aanwezig en hier vindt ook een deel van de instroom van de hoofdtribune plaats. In hoek B zijn 3 tourniquets aanwezig, maar hier vindt ook instroom plaats van de Q-Park tribune. Zie onderstaande afbeelding.

Combineren van de instroom van 2 aparte tribunes is niet ideaal en is strijdig met de eisen voor Staanvak of Safe Standing, maar kan, met aanpassing van de infrastructuur, wel ingeregeld worden. Er zijn meerdere modellen mogelijk, maar die moeten nader bekeken worden.

Denk dan bijvoorbeeld aan:

1. Een model waarbij tijdens de instroom in de hoek A en B richting de Angel Side nog eens extra gecontroleerd moet worden of men een ticket voor die tribune heeft. Dit ter voorkoming dat supporters van de Q-Park tribune of de Hoofdtribune zich bij de supporters van het Staanvak of de Safe Standing tribune voegen. De extra controles betekenen ook extra inzet van stewards of beveiliging. Zodra de wedstrijd begint ontstaat een situatie waarbij de sectorscheidingen gesloten worden en de Angel Side sector fysiek afgesloten is van de andere tribunes. De vraag is wat er gebeurt als supporters van de Hoofdtribune of Q-Parktribune eerder weg willen. Dan zal de sectorscheiding toch weer open moeten.

2. Een model waarbij de gehele Angel Side instroom via hoek A en de instroom van de Q-Park tribune plaatsvindt via hoek B. Dat betekent dat tijdens de instroom de hoek tussen Angel Side en Q-Park nog steeds fysiek afgesloten moet worden om instroom vanaf Q Park te voorkomen, maar de publieksstroom hier is dan wel overzichtelijker. De vraag is of de ingangscapaciteit (aantal tourniquets en ruimte voor visitatie) in hoek A bij topwedstrijden (lees: druk) volstaat om binnen de reguliere instroomtijd alle supporters binnen te laten en te controleren. Hierop dient nadere studie plaats te vinden, alsook het model met de sectorscheidingen en het effect van de spelerstunnel die tijdens de in- en uitstroom de Angel Side in twee delen splitst. Hier gaan wij nu op in.

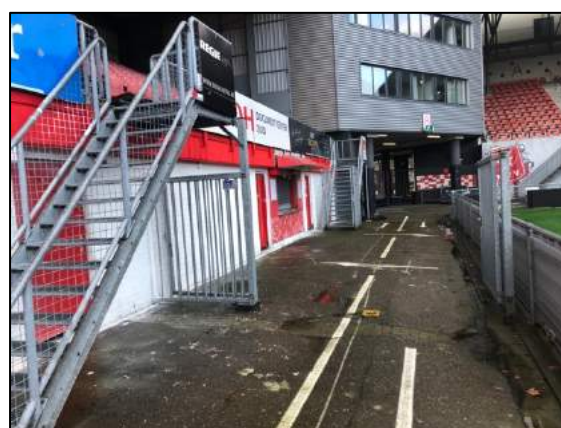
De sectorscheidingen van de Angel Side liggen buiten het tribunegebied zelf vanwege het volledig ontbreken van facilitaire voorzieningen op de Angel Side zelf. Op de Angel Side zelf zijn geen toiletten en/of catering aanwezig vanwege het feit dat de kleedkamers voor spelers en officials onder de Angel Side gelegen zijn. De supporters van de Angel Side bezoeken toiletten en catering op twee plaatsen:

- Voor Vak A op de Hoofdtribune en
- Voor Vak A op de Q-Parktribune.

De sectorscheidingen zijn qua positie aangepast aan deze situatie en staan voor beide tribunes in de gracht op de scheiding van Vak A en Vak B:

Sectorscheiding zijde Hoofdtribune met naast catering ook toiletten

Sectorscheiding zijde Q-Parktribune met naast catering ook toiletten

Feitelijk is de sector Angel Side tijdens de wedstrijd dus als volgt vormgegeven:

Sector Angel Side met (rode) sectorscheidingen voor Vak A aan Oost- en Westzijde

Overigens wordt de Angel Side bij opkomst en vertrek van de spelers ook in twee delen verdeeld doordat de kleedkamer onder de Angel Side liggen en de spelerstunnel onder Vak D doorloopt. Hierdoor ontstaan tijdens in- en uitstroom twee delen binnen de sector Angel Side. De aanwezigheid

van kleedkamers en spelerstunnel heeft ingrijpende gevolgen voor de (toekomstige) mogelijkheden qua regulering van in- en uitstroom. Eerder zagen we al dat de aanwezigheid van kleedkamers veroorzaakt dat er geen catering en/of toiletvoorzieningen op de Angel Side zijn.

Spelerstunnel midden in de Angel Side

Indien voor de Angel Side gekozen wordt zijn er twee mogelijkheden:

- De gehele tribune uitrusten als Staanvak of Safe Standing tribune of
- Een gedeelte van de Angel Side uitrusten als Staanvak of Safe Standing tribune, logischerwijs gaat het dan om de vakken C, D en E.

Dit laatste zou ook passend zijn voor de huidige groep supporters die de wens heeft tot inrichting van een Staanvak of Safe Standing tribune. Daarnaast zijn de kosten voor 3 vakken vanzelfsprekend fors lager dan voor de gehele tribune het geval zou zijn. Bij de keuze voor de vakken C, D en E ontstaat het eerder gememoreerde probleem van zichtlijnbeperking van de aangrenzende vakken. Dit zal leiden tot een deel onverkoopbare stoelen in de vakken A, B, F en G.

Zichtlijnbelemmering door staande supporters

Bovenstaande afbeelding geeft slechts een zeer grove indicatie van de zichtlijnproblematiek omdat het probleem deels opgelost zal worden door het hoogteverschil in de verschillende tribunerijen (de hellingshoek) en het veel lageregelegen speelveld. Hier zal dus nader naar gekeken moeten worden om de stoelen met beperkt en geen zicht goed in beeld te brengen.

2.7 Kwaliteit bestaande beton medebepalend voor de mogelijkheden

Zowel voor het aanbrengen van Safe standing voorzieningen (rail seats) als barriers (valbeveiliging) binnen een Staanvak moeten technische aanpassingen gedaan worden die in het bestaande beton vastgezet moeten worden. Dit betekent dat onderzocht moet worden of de kwaliteit van het beton volstaat. Daartoe moeten samples moeten genomen worden ter bepaling van de druksterkte,

volumieke massa en de (buig)splijttreksterkte. Tevens moeten dekkingsmetingen gedaan worden (positie van- en dekking op wapening) middels een zogenaamde Ferrosan. Dit alles geldt dus voor beide opties, ongeacht de keuze.

2.8 Commerciële-/vastgoedwaarde

Een aspect wat niet veronachtzaamd mag worden is de commerciële-/vastgoedwaarde. Als andere partijen dan MVV gebruik willen maken van het stadion is het vanzelfsprekend goed als er overal tribunestoeltjes aanwezig zijn. De kans dat bijvoorbeeld de KNVB het stadion wil gebruiken voor een Interland van een jeugd- of vrouwenteam is aanwezig en de verhuurbaarheid zal groter zijn als overal stoeltjes staan. Overigens is de aanblik van een stadion waar in een deel geen stoelen staan ook minder aantrekkelijk dan een stadion waarin overal stoeltjes staan; ook als een klein deel andere stoelen heeft (rail seats). Deze overwegingen moeten ook meegenomen worden in de afwegingen.

2.9 Afwegingskader Staanvak of Safe Standing tribune Stadion de Geusselt

Hieronder zijn de verschillen en overeenkomst door ons nog eens in een tabel naast elkaar gezet:

Onderwerp	Staanvak	Safe Standing
Maximumaantal plaatsen volgens regels	Max. 1.500 plaatsen totaal o.b.v. stadioncapaciteit, maar zie eis hieronder	Maximum is 1 gehele korte zijde
Maximale veilige capaciteit	Max. 1.000 per vak indien de holding capacity dat toestaat. Meerdere vakken toegestaan mits duidelijk afgescheiden van elkaar.	Max. 1.500 per vak, meer vakken naast elkaar toegestaan mits duidelijk afgescheiden van elkaar
Effect op zichtlijn en capaciteit omringende sectoren	Ja, afhankelijk van vorm en locatie	Ja, afhankelijk van vorm en locatie
Specifiek CCTV-toezicht nodig	Ja, zowel frontaal als van bovenaf in beeld	Ja, zowel frontaal als van bovenaf in beeld
Toegangscontrole op vak niveau	Automatische toegangscontrole en telsysteem 1-op-1 fouillering (service rate = 150 pers./uur)	Automatische toegangscontrole en telsysteem Toegangscontrole bij tribuneopgang (indien de Safe standing slechts een deel van de gehele tribunezijde is, anders is dit niet nodig. Het is ook niet nodig als alleen bezoekers Safe standing tribune in de sector toegelaten worden. Wel moet er toezicht zijn op gebruik van de eigen stoel ter voorkoming van groepsconcentratie)
Eigen tribune opgang vereist	Ja	Ja
Risico (ongecontroleerde) migratie uit andere vakken	Ja, vanwege ontbreken koppeling persoon aan stoel	Nee, vanwege koppeling persoon aan stoel (extra publiek valt snel(ler) op). Zie tevens opmerkingen aangaande gesloten houden van sectorscheidingen

Plaatsen bruikbaar bij evt. UEFA/FIFA-wedstrijden?	Nee	Ja
Aanpassen veiligheidsplan en ontruimingsplan	Ja	Ja
Continu vrijhouden gangpaden en trappen	Ja	Ja
Dringend advies om geen trap centraal achter het doel te hebben	Ja (maar is niet het geval binnen Stadion de Geusselt)	Ja (maar is niet het geval binnen Stadion de Geusselt)
Geen zitplaatsen achter staanplaatsen	Ja	Ja
Risico op overcrowding	Ja vanwege ontbreken koppeling aan stoel	Nee, vanwege koppeling van persoon aan stoel.
Risico op groepsvorming centraal deel (achter doel)	Ja, vanwege ontbreken koppeling aan stoel	Nee, vanwege koppeling van persoon aan stoel. Wel toezicht houden
Verhoogd risico wangedrag door grotere anonimiteit?	Ja, vanwege risico op groepsvorming	Nee, verdeling publiek en aantal (max. capaciteit) blijft gelijk
Plan tegen persistent staan andere vakken	Ja	Ja

Alles in overweging nemend is de keuze voor een Staanvak in het geval van Stadion de Geusselt veel minder aantrekkelijk dan de keuze voor een Safe standing oplossing. Het gaat dan om tal van factoren variërend van commerciële-/ vastgoedwaarde tot aan beheersmatigheid, service en veiligheid. In het geval van MVV zou Safe standing op een deel van de Angel Side volstaan; bij voorkeur op de vakken C, D en E, zijnde het gebied waar de enthousiaste supporters nu al staan.

3. Voorlopig advies

3.1 Inleiding tot het advies

Stadion de Geusselt is een overzichtelijk stadion met een capaciteit van ca. 8.800 plaatsen (waarvan 550 in het uitvak). Als gekeken wordt naar aanpassing van infrastructuur in stadions moet gekeken worden naar een scala van elementen die verband houden met de mogelijke aanpassingen. Vanzelfsprekend gaat het nadrukkelijk om de wens van de club en de supporters, maar daarnaast moet zeker ook gekeken worden naar zaken als aanzicht, commerciële toepassingen en kansen (lees; waarde), diversiteit in supportersgroepen, effecten op veiligheid en beheersbaarheid en potentiële gevolgen voor de integrale samenwerking.

Wij beantwoorden de gestelde vraag op basis van de afwegingen aangaande mogelijkheden en vorm, maar gaan niet in op de financiële consequenties of haalbaarheid. Zicht op kosten zal moeten ontstaan na contact met mogelijke leveranciers. Ook als er gekozen is voor een model (Staanvak of Safe standing) zal er een plan van aanpak moeten komen op basis waarvan zowel KNVB als de lokale instanties kunnen toetsen of de voorgestelde route volstaat en voldoet aan eisen en normen qua veiligheid en beheersbaarheid. Maar er dienen ook andere aspecten betrokken, besproken en geanalyseerd te worden om een goede afweging te kunnen maken. Wij noemen er twee:

- De infrastructuur: in- en uitstroom en de scheiding binnen de Angel Side door aanwezigheid van de spelerstunnel;
- Het ontbreken van toiletten en catering op de Angel Side (wederom vanwege de aanwezigheid van kleedkamers onder de tribune)

3.2 Staanvak of Safe standing?

Als wij ons beperken tot de vraagstelling, dan betreft de eerste overweging de keuze tussen Staanvak of Safe standing. Er zijn verschillen in voorwaarden, effecten en consequenties.

Staanvak

We zagen dat het aanbrengen van een Staanvak niet bestaat uit “het weghalen van stoelen in een bepaalde sector”. Er moet veel meer gedaan worden. We zagen dat er, na de check op kwaliteit van beton en constructie, barriërs aangebracht moeten worden (hoeveelheid is afhankelijk van de hellingshoek van de tribune), dat er aanpassingen gedaan moeten worden aan de infrastructuur om de controle op aantallen goed uit te kunnen voeren, dat de veiligheidsorganisatie aangepast moet worden (veelal betekent dit meer inzet van stewards en/of beveiligers per wedstrijd) en dat veiligheidsplannen aangepast moeten worden. De KNVB eist bij Staanvakken een fors strengere regiem dan bij normale tribunevakken en ook meer dan bij Safe standingvakken. Zo moet er bijvoorbeeld altijd 1-op-1 gevisiteerd worden (lees: fors meer inzet van stewards/beveiliging) en moet de toegang tot het vak steeds hermetisch afgesloten zijn om migratie vanaf andere vakken te voorkomen (ook hier: meer inzet). Steeds blijft het risico aanwezig van een te grote populatie op de tribune en we zagen dat groepsvorming leidt tot anonimiteit met een hogere kans op wangedrag (spreekkoren, vuurwerk etc.).

De nieuwe (stoel-loze) inrichting heeft daarnaast gevolgen voor het aanzicht van de tribune en het stadion als geheel, maar ook voor de commerciële kansen. De Staanvakken kunnen niet gebruikt worden ingeval er een FIFA of UEFA-wedstrijd gespeeld wordt in het stadion (bijvoorbeeld een Interland van Jong Oranje) of indien er andere commerciële activiteiten of evenementen plaatsvinden. Afhankelijk van de positie en omvang van het Staanvak heeft het ook (financiële) gevolgen voor de verkoopbaarheid van een aantal plaatsen in verband met het verminderde zicht op het veld vanuit naastgelegen vakken.

Safe standing

Het aanbrengen van een Safe standing tribune betekent allereerst (na check op kwaliteit beton) “het vervangen van stoelen in een bepaalde sector of op een gehele tribunezijde”. Onderdeel van de zogenaamde rail seats zijn barriers waardoor veilig staan mogelijk wordt. Ook zagen we dat dat er aanpassingen gedaan moeten worden aan de infrastructuur om de controle op aantallen goed uit te kunnen voeren indien er gekozen wordt voor een deel van de tribune (Vakken C, D en E). Als de gehele korte zijde als Safe Standing tribune uitgevoerd wordt is er aanpassing benodigd qua infrastructuur, maar verder is dit beperkt omdat de capaciteit dan gelijk blijft en het regiem voor de gehele tribune gelijk is. Ook nu betekent de aanpassing dat de veiligheidsorganisatie aangepast moet worden (veelal betekent dit een vrijwel gelijkblijvende inzet van stewards en/of beveiligers per wedstrijd, maar zij worden deels net even “anders” ingezet) en dat veiligheidsplannen aangepast moeten worden. Als gekozen wordt om slechts een deel van een tribune in te richten als Safe standing vak, moet de toegang tot dat vak steeds goed gecontroleerd worden en om migratie vanaf andere vakken te voorkomen. Dit zal wel wat meer stewardinzet behoeven, maar in de huidige situatie, met de sectorscheidingen aan de langer zijden, is dat toch nodig.

De nieuwe inrichting heeft wel wat gevolgen voor het aanzicht van de tribune en het stadion als geheel (de stoelen zijn net iets anders als de rest), maar dat effect is beperkt (wellicht zelfs positief) en de commerciële kansen blijven gelijk. De tribune kan immers ook als gewone “zittribune” gebruikt worden voor niet-MVV activiteiten en evenementen.

Afhankelijk van de positie en omvang van het Safe standing vak heeft het ook gevolgen voor het aantal plaatsen met verminderd of geen zicht op naastgelegen vakken. Als gekozen wordt om een gehele tribune als Safe standing tribune in te richten is dat niet het geval.

3.3 Voorlopig advies: Safe standing

Als meest ideale optie komt inrichting van een Safe standing tribune naar voren. Als gekozen wordt voor de *gehele* Angel Side heeft dat geen gevolgen voor zichtlijnen (de gehele tribune staat en vanaf de zijden is er geen blokkade door de hoekkantoren), noch voor de commerciële kansen en/of het aanzicht van het stadion. Een andere vraag is of de behoefte vanuit supporters strookt met de capaciteit die dan gecreëerd wordt (ruim 1.100 stoelen). De eisen vanuit KNVB zijn helder. Er is sprake van een zwaarder eisenpakket om safe standing mogelijk te maken binnen de bestaande regelgeving.

De toegangen tot de Angel Side kunnen qua positie blijven zoals zij nu zijn, maar wel moet aanpassing gedaan worden aan de infrastructuur en veiligheidsbeleid (verschil in instroom en uitstroomfase en wedstrijdphase) omdat in- en uitstroom samenvallen met de tribunes aan de lange zijden (Oost en West) en dit gevolgen heeft voor de sectorscheidingen.

Ook is aanpassing van de veiligheidsplannen en inzet nodig. De inzet zal nominaal gezien waarschijnlijk iets hoger zijn, maar dit moet nader blijken uit de definitieve invulling van de toegangen en inrichting. MVV zal moeten borgen dat de afspraken rond veiligheid strikt nagekomen worden. Dit om de situatie beheersbaar te houden en te voorkomen dat ongewenst migratie uit andere vakken en/of groepsconcentratie binnen de tribunesector plaatsvindt. Sectorscheidingen moeten daartoe dicht zijn en blijven tijdens de wedstrijd.

Het commitment en de afspraken met supporters zijn daarnaast van groot belang:

- Samenwerken is een absolute voorwaarde want
  - o Trappen moeten te allen tijde vrijblijven en
  - o Supporters moeten voor hun stoel staan om groepsconcentratie te voorkomen &
- Men moet tevens accepteren dat sectorscheidingen voortaan altijd dicht zijn en blijven tijdens de wedstrijd!

Uiteindelijk moeten de eisen voor Safe standing met een aantal aanpassingen ingevuld kunnen worden. Doordat Stadion de Geusselt een (vrij) nieuwe CCTV-systeem heeft kan zeer waarschijnlijk worden volstaan met de huidige posities en installatie.

Een meer reële optie betreft het deels inrichten van de Angel Side als Safe standing tribune bijvoorbeeld door de drie centraal gelegen vakken (C, D en E) in te richten als Safe Standing tribune. Dit zal meer recht doen aan de hoeveelheid supporters die de wens tot staan hebben en het zal eerder financieel haalbaar zijn.

Als er gekozen wordt voor een deel (het middendeel) van de Angel Side heeft dit wel gevolgen voor de zichtlijnen van aangrenzende vakken. Dit beperkt de “holding capacity” tijdens topwedstrijden (lees: minder omzet uit ticketing door stoelen zonder zicht of met slecht zicht).

Ook in deze variant moet gekeken worden naar in- en uitstroom en de beheersbaarheid van de toegang tot de Safe standingvakken. Los van de eerder beschreven situatie met de gecombineerde instroom van de Hoofdtribune en Q-Park tribune in de hoeken zal nu ook op wedstrijdbasis meer inzet moeten komen vanuit stewards en beveiliging om de toegang tot de Safe standing vakken te controleren. Dit moet zowel in de gracht als op de tribunetrappen zelf uitgevoerd worden. Een voorzichtige inschatting/indicatie is dat er dan tenminste 8 stewards meer nodig zijn. Dit is minder indien alleen de vakken C, D en E gebruikt worden en supporters die graag zitten tickets kopen op de Q-Park of Hoofdtribune. In dat geval zijn de vakken A, B, F en G geheel niet meer in gebruik. Dat zal bij topwedstrijden evenwel in potentie leiden tot een tekort aan beschikbare tickets.

Voor de volledigheid: Het inrichten als Staanvak van de Angel Side of een deel daarvan achten wij niet gewenst, vooral vanwege de verhoogde veiligheidsrisico's, de verminderde commerciële kansen en waarde, de blijvend benodigde sterk verhoogde inzet van stewards en beveiliging die nodig is om de eisen in te vullen én de verwachte negatieve advisering vanuit gemeente en politie (en mogelijk MVV) voor dit model (instemming gemeente en politie is een voorwaarde vanuit de KNVB).

3.4 Breder perspectief

Tot slot: De investering om de Angel Side (deels) om te vormen naar een Safe Standing tribune zal aanzienlijk zijn. Wij verwachten dat daarnaast de verhoogde inzet van stewards en/of beveiliging vanuit MVV ook mee zal spelen in de besluitvorming omdat dit ook betekent dat er meer operationele kosten ontstaan. Wellicht is er hier enige winst te behalen indien de kleine groep fanatieke supporters die sinds een aantal jaar op Vak F op de Q-Parktribune zitten er ook voor kiezen om definitief terug te keren naar de Angel Side tribune. Dan kan de steward inzet die daar ingezet werd deels op de Angel Side tribune ingezet worden zodat de feitelijke stijging van inzet beperkt blijft.

Als de afweging in breder verband gemaakt wordt zou het interessant zijn om ook de kleedkamers en spelerstunnel in de discussie te betrekken. Als die voorzieningen elders gelokaliseerd kunnen worden is het mogelijk om onder de Angel Side ook catering en toiletten aan te brengen en kunnen sectorscheidingen anders (lees: eenvoudiger) aangebracht worden. Ook wordt de sector dan niet in twee delen opgedeeld tijdens in- en uitstroom en neemt veiligheid voor spelers en officials toe.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Technische eisen en voorwaarden Staanvakken

Aspect	Voorwaarde
Fysieke infrastructuur	
Totale stadioncapaciteit: <ul style="list-style-type: none"> < 3.000 3.000 – 15.000 > 15.000 	Maximale aantal staanplaatsen: <ul style="list-style-type: none"> Geen limiet Maximaal 1.500 staanplaatsen Maximaal 10% van de maximale stadioncapaciteit tot een maximum van 2.000 staanplaatsen
Maximale capaciteit per Staanvak welke duidelijk gesegmenteerd is t.o.v. een naastgelegen vak	1.000 personen (nooit hoger dan maximale veilige capaciteit van het betreffende vak)
Maximale veilige capaciteit	Berekening op basis van rekenmodel uit eisen fysieke infrastructuur van staanvakken
Maximale diepte rij voor staanplaatsen	850 mm (of 2x 425 mm)
Minimale diepte rij voor staanplaatsen	700 mm (of 2x 350 mm)
Netto vrije ruimte per staanplaats	0,36 m ²
Maximale dichtheid per rij voor staanplaatsen	50 personen
Maximale breedte rij voor staanplaatsen	24 m
Minimale breedte gangpaden tussen staanvakken	1,2 m
Barrier toepassen op staantribunes: <ul style="list-style-type: none"> Met een helling tot 32° Met een helling >32° Met een optrede tot 500 mm Met een optrede van >500 mm Met een gracht tot 1,8 m diep (incl. railing) Met een gracht >1,8 m diep (incl. railing) 	<ul style="list-style-type: none"> Om de 3 rijen Op elke rij Om de 3 rijen Op elke rij Om de 3 rijen Op elke rij t/m de derde rij vanaf de gracht gezien, daarna om de 3 rijen.
Lengte barriers	Volledige lengte rij (doorlopend)
Minimale en maximale hoogte barriers	1.120 mm
Minimale sterkte barriers bij elke rij een barrier	1,5 kN/m (externe berekening)
Minimale sterkte barriers bij om de 3 rijen een barrier	4,0 kN/m (externe berekening)
Overkapping	Tribune dient volledig overdekt of volledig onoverdekt te zijn, uitgaande van een verticale lijn van de rand van het dak naar beneden.
Overige elementen op de tribune	Tribune dient vrij te zijn van zowel losse als vaste zicht- belemmerende elementen.
Maximale doorstroomcapaciteit per tourniquet	660 pers. p/uur
Maximale doorstroomcapaciteit doorgang met trap	66 pers. /m /min
Maximale doorstroomcapaciteit vlakke doorgang	82 pers. /m /min
Maximale doorstroomcapaciteit bij 100 % fouilleren	300 pers. p/uur.
Veiligheidsmanagement	
Permanente observatie	Het totale Staanvak dient zowel frontaal als van bovenaf volledig gedekt te worden door video camera met de specificaties zoals opgenomen in bijlage 1.
Toegangscontrole en service rate	<ul style="list-style-type: none"> Automatische toegangscontrole en telsysteem 1-op-1 fouillering (service rate = 150 pers./uur)
Tribuneopgang	Staanvakken dienen over eigen tribuneopgangen te beschikken
Vrijhouden gangpaden en vluchtwegen	Gangpaden en vluchtwegen dienen te allen tijde vrijgehouden te worden. Hiervoor dienen opgesteld te worden: <ul style="list-style-type: none"> Specifieke stewardinstructie en -procedures Specifieke stewardtraining (Dringend advies om geen gangpaden te plaatsen direct achter het doel)

Bijlage 2 Technische eisen en voorwaarden Safe standing tribune

Aspect	Voorwaarde
Fysieke infrastructuur	
Maximaal aantal plaatsen op een Safe standing tribune:	Het is toegestaan om een Safe standing tribune te realiseren op de volledige 1e ring van de korte zijde (d.w.z. één tribune achter het doel). Deze tribune dient afgescheiden te zijn van de overige tribunes. Dit kan doordat het een losstaande tribune betreft of doordat de Safe standing vakken afgescheiden zijn van de zitvakken door middel van een gangpad c.q. tribunetrap voorzien van een ononderbroken leuning.
Maximale capaciteit per Safe standing vak welke duidelijk gesegmenteerd is t.o.v. een naastgelegen vak (minimaal door een vrije trap)	1.500 personen (nooit hoger dan maximale veilige capaciteit van het betreffende vak).
Maximale veilige capaciteit	De capaciteitsberekening vindt plaats op basis van een 1 op 1 conversie van zitplaats naar Safe standing plaats. Kuipstoeltjes zijn niet toegestaan bij Safe standing.
Maximale diepte rij voor staanplaatsen	850 mm (of 2x 425 mm)
Minimale diepte rij voor staanplaatsen	700 mm (of 2x 350 mm)
Minimale ruimte tussen uitgeklapte stoel en barriër	305 mm
Ruimte per plaats	N.v.t. (1-op-1 conversie zitplaats / Safe standing plaats)
Maximale dichtheid per rij	50 personen
Maximale breedte rij	24 m
Minimale breedte gangpaden tussen vakken	1,2 m
Barriër/rail seats	Op elke rij
Lengte barrières	Volledige lengte rij
Minimale hoogte barrières	800 mm
Maximale hoogte barrières	900 mm
Minimale sterkte barrières bij doorlopende barriër lijn zonder geïntegreerde stoelen	1,5 kN/m (externe berekening)
Minimale sterkte barrières bij doorlopende barriër lijn met geïntegreerde stoelen (bv. Rail seats)	2 kN/m (externe berekening)
Minimale sterkte barrières bij ondoorlopende barriër lijn	4 kN/m (externe berekening)
Maximale sterkte barrières	5 kN/m (externe berekening)
Maximale doorstroomcapaciteit per tourniquet	660 pers. /uur
Maximale doorstroomcapaciteit doorgang met trap	66 pers. /m /min
Maximale doorstroomcapaciteit vlakke doorgang	82 pers. /m /min
Veiligheidsmanagement	
Permanente observatie	Het totale vak dient zowel frontaal als van bovenaf volledig gedekt te worden door videocamera met de specificaties zoals opgenomen in bijlage 1.
Toegangscontrole en service rate	<ul style="list-style-type: none"> • Automatische toegangscontrole en telsysteem • Toegangscontrole bij tribuneopgang
Tribuneopgang	Safe standing vakken dienen over eigen tribuneopgangen te beschikken
Gangpaden en vluchtwegen	Gangpaden en vluchtwegen dienen te allen tijde vrijgehouden te worden. Hiervoor dienen opgesteld te worden: <ul style="list-style-type: none"> • Specifieke stewardinstructie en –procedures (dringend advies om geen gangpaden te plaatsen direct achter het doel).
Voorkomen migratie aanpalende vakken (indien van toepassing)	Beschrijving operationele maatregelen om migratie vanuit aanpalende vakken te voorkomen, inclusief implementatietraject.
Contingentie-, calamiteiten en ontruimingsplannen	Aanpassen aan nieuwe situatie. Onderdeel van akkoord lokale overheden.
Persistent staan	Een plan/strategie om persistent staan op de overige tribunes tegen te gaan.
Vigerende wetgeving	Controle en akkoord lokale overheden

Bijlage 3 Eisen ten aanzien van CCTV

De eisen die in Bijlage 1 van de KNVB-Richtlijn nader zijn uitgewerkt luiden:

- Het totale Staanvak of Safe standing tribune dient frontaal volledig gedekt te worden door vaste camera's met een Ultra HD-kwaliteit;
- Het totale Staanvak of Safe standing tribune dient van bovenaf volledig gedekt te worden door PTZ dome camera's;
- Pixeldichtheid van de frontale camerabeelden ≥ 250 px/m;
- Pixeldichtheid van de camerabeelden van bovenaf ≥ 125 px/m;
- Frame rate van de frontale camerabeelden ≥ 15 frames/seconde;
- Multiple user omgeving waarbij meerdere gebruikers/operators het systeem tegelijkertijd kunnen bedienen, zonder elkaar te beïnvloeden;
- Continu opname van alle camerabeelden, waarbij het totale (frontale) beeld wordt opgenomen ongeacht of de operator in/uitzoomt.

Stadion de Geusselt beschikt sinds 4 jaar over een Ultra HD-CCTV-systeem wat voldoet aan alle technische specificaties. De eisen worden niet alleen volledig ingevuld qua kwaliteit, maar ook:

- Wordt de gehele Angel Side van bovenaf en frontaal continue gemonitord door vaste en beweegbare camera's;
- Is de camerabewaking van de Angel Side:
  - o Volledig uitgevoerd met Ultra HD-camera's,
  - o Is de dekking volledig gesegmenteerd zodat er altijd beeld is, ook als er een camera uitvalt.

Bijlage 4 Contacten Safe standing (VDL-rail seats) en Technisch advies en begeleiding

Aanbieder Safe Standing systeem

- VDL Seating Systems
Contactpersoon: Dhr. Pieter Claassen, Sales & Projects
Magnesiumstraat 55
6031 RV Nederweert
info@vdlseatingsystems.nl

Technisch advies en begeleiding

- Solid Services
Contactpersoon: Dhr. E. van Ham
Handelsweg 3
5071 NT Udenhout
advies@solidservices.nl